

м. Київ - 73
вул. Фрунзе д.131 кв 89
Мазепа Г.О.

Письменнику тов. Маняк Володимиру Антоновичу

від гр. м. Києва вул. Фрунзе д.131 кв 89
Мазепа Ганни Опанасівни – пенсіонерка

Якщо буде потреба, то і мої спогади про голод 1933 року помістіть

У моєму селі Дзюбани, Козельщанського р-ну, Полтавської обл. того 1933 року померло від голоду дуже багато селян, так що ходили пухлі і не було кому їх хоронити.

Мій дядько Дмитро Теличко теж помер, він був пухлий і не міг уже ходити на роботу, ніхто не дав хліба і 100 гр. Дядина Килина ходила на роботу, як виконати в полі 3 сотки буряків, то дадуть 300 гр хліба, а ще ж було 4 душ дітей. Жили в бідній ще панській хаті моєї баби. На горі колись була економія і там жили бідні, хто працював у економії, то була панська хата. Баба жила з 2-ма дітьми: це моя мати і дядько Дмитро. Не було в хаті нічого тільки піл, лави кругом стін і скриня, яку принесла вже дядина. В ту скриню дядина замикала ті 300 гр хліба, щоб для дітей трохи було. Дядько просив: дай мені хоч крихітку хліба, вона говорила: е, хай дітям. І одного разу дядина пішла на поле, дядько зліз з печі, розрубав сокирою скриню, з'їв той хліб і того ж дня і помер.

Дядько не міг їсти овочів-зелені, а діти рвали вже зелені ягоди вишень, слив, рвали акацію. Дядина було натушить їм гарбузів, які почали вже в'язатись, стоять в чавуні в жарі з соломи, бо лісу немає в нас, то найменшому було 2 ½ роки, залізе в піч і сидить їсть ті гарбузи. Той Василько співав завжди пісню: е, е Петво кашки навве, мама мвинчик спече. Він не вимовляв букву л і р. Це так: е, е Петро кашки нарве, мама млинчик спече.

А Петро був середульший, то на горі стояв млин-вітряк, він попід вітряком пролізе, назмітає з пилом муки, та ще й у пазуху, бо це ще й крав зветься, то мати натовче цвіту акації і туди ту муку обмітки і то такі млинці були тоді. В дядька колись були в сінях – закромі звались, але зерно, яке було і при запас і

їсти все забрали в колгосп, то дядько тоді і закроми розібрав і спалили, бо не було чим і топити.

Запрягла тоді жінка з нашого села одну конячину у воза і збрала 10 чол. мертвих, бо і її мати померла тоді, одвезла на цвинтар, хтось ямку викопав по груди, так і повкидали в одну ямку 10 душ.

В сусідки моєї було 7 душ дітей: Катя, Федір, Петро, Микола, Михайло, Тоня, Сіма і чоловік-хазяїн батько цих дітей, всіх хтось вивіз на цвинтар, сама вона була пухла і не знає, де їх хто і закопав на цвинтарі. Все ходила потім після війни вже до могили моєї матері поминать дітей.

Коли дядько мій Дмитро помер, а діти ж просять їсти то дячина напхала в піч згонин – з соломи полова, закрила заткалном у сінях верх (це з тряпок зроблено було вузол, яким затикали верх) і в 2 години, чи 3 ночі запалила те сміття, діти ж спали на печі, позавішувала вікна, щоб вони подавились димом. Сама ж ходила кругом хати, щоб хата не згоріла. Старшому Іванові було 13 років, прокинувся, закашлявся і давай у вікна дратись вилізти од диму. А менші прокинулись та й давай кричать, тоді тітка увійшла і відкрила двері і верха, так вони залишились живі. Двоє померли вже, а двоє живі.

Був у селі чоловік Аваль звали, вредний був, обліковцем працював тоді в колгоспі. Люди про його складали пісні:

Ходить Авель по городі і щитає трудодні
Трудодень, трудодень, дайте хліба хоч на день
Не щитай ти трудоднів, щитай одиниці
Батько ходить без штанів, мати без спідниці

Або: Ні корови ні свині
Тільки Сталін на стіні

Я тоді в селі не жила нас батько вивіз на Донбас, то там давали по 400 гр хліба хто працював, а на іджевенців по 200 гр. Нас було в батька 4 дітей. Брат (він загинув у В.В. війні) служив у Армії, ще дві сестри вже працювали і мені тоді було 10 років.

Пам'ятаю старший дядьків син Іван прислав нам на Донбас з села Дзюбанів листа: Тьотю вишліть посилочку, бо тато з голоду умірає, поки підсушили сухарики, то послали коли прийшов лист, що спасибі тьотю за посилочку, посилочка прийшла, але тата вже вивезли на цвинтар. В селі Вакулівці цього ж району люди їли людей, засолювали м'ясо з мертвих розказувала мені баба з того села, яка прийшла жить у наше село.

В селі Стави, Кагарлицького р-ну, Київської обл. звідти мій чоловік, то там був спиртовий завод і люди з навколишніх сіл приходили по брагу і їли щоб не вмерти з голоду, яку їм ще й не давали. Їли малих вороненят.

Зараз наші діти не знають цього, та краще щоб і не знали того страхіття, що пережили ми.

20.1 – 89 р Мазепа Г.О. Підпис